

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 19 mars 1932 kl. 2 e. m.

Utlåtande angående reglering av utgifterna för kapitalökning för budgetåret 1932/1933 i vad angår jordbruksärenden.

(1:a avd.)

Med anledning av de till jordbruksutskottet hänvisade i statsverkspropositionen gjorda framställningar, som röra utgifter för kapitalökning, får utskottet avgiva följande yttrande och förslag.

Statens affärsverksamhet.**Statens domäners fond.**

1:o) Förnyelsefonden för återväxtkostnader m. m. I punkt 1 av den till innevarande riksdag avlätna statsverkspropositionen, avdelning Utgifter för kapitalökning, i vad angår jordbruksdepartementet, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen förklara, att riksdagen intet har att erinra mot att domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader, vilken fond härefter torde böra benämnas förnyelsefonden för återväxtkostnader m. m., må användas för bestridande av kostnader jämväl för anläggning av vägar för domänverkets behov.

[1.]

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet. (Utgifter för kapitalökning, Bil. 5, sid. 1—6.)

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 119 av herr *Möller m. fl.* och II: 205 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte, dels att åtminstone 5 miljoner kronor av domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader — under beaktande av tillgången på olika orter av ledig arbetskraft — under 1932 ställes till förfogande för skogsvårdande arbeten, dels att intill en femtedel av detta belopp må användas till nyanläggning av vägar, som avse en förbättrad skogsvård.

Motioner.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till moti-
onerna.

I statsrådsprotokollet vid avlåtande till riksdagen av Kungl. Maj:ts proposition den 14 januari 1916, nr 25, förordade föredragande departementschefen, att av *bruttoinkomsten* från statens skogsdomäner för 1917 skulle avsättas fem procent till en förnyelsefond för återväxtkostnader. Ur denna fond skulle, i den mån fondens tillgångar därtill räckte, bestridas alla återväxtkostnader, däri inbegripet kostnader för markförbättrings- och förnygringsåtgärder. I skrivelse den 29 april 1916, nr 86, uttalade riksdagen i anledning härav, att riksdagen i likhet med departementschefen hölle före, att åtgärder för markens förbättring för skogsändamål och för skogens förnygring borde vidtagas, i samma mån som skogarna avverkades, samt att riksdagen funne det välbetänkt att såsom föreslagits avsätta ett efter en viss procent av domänfondens bruttoinkomst av skogsmedel för året beräknat belopp till täckande av återväxtkostnader.

Jämlikt Kungl. Maj:ts proposition nr 62 till 1919 års riksdag och riksdagens skrivelse den 11 juni 1919, nr 323, höjdes avsättningen till fonden från och med 1920 till sex procent å skogsdomänernas bruttoinkomst; och skedde avsättning efter sistnämnda procenttal till och med 1923.

Från och med 1924 hava jämlikt beslut av Kungl. Maj:t, som dåmera hade att fastställa driftskostnadsstat för domänverket, något skiftande principer tillämpats under olika år i fråga om avsättningen till förnyelsefonden. För åren 1924—1926 bestämdes avsättningen till sex procent av *rotvärdet* av det från statens skogar avverkade virket. Från och med 1927 har avsättningen fastställts till viss procent av *överavverkningens* efter särskilda grunder bestämda värde. Avsättningsprocenten har utgjort för 1927 fyrtio procent, för 1928 och 1929 femtio procent, för 1930 fyrtio procent, för 1931 trettiofem procent och för 1932 tio procent.

Under de senaste åren hava till förnyelsefonden avsatts:

för 1927	kronor 3,213,734
» 1928	» 4,726,820
» 1929	» 5,637,786
» 1930	» 4,293,983.

Avsättningen är beräknad till 3,500,000 kronor för 1931 och till 500,000 kronor för 1932.

Av medel ur fonden, vilken enligt uppgift i statsrådsprotokollet den 1 januari 1931 uppgick till 15,109,528 kronor, bestridas kostnader för skogsodling och dikning samt hägnad, skogsskydd och planteringsvård å domänverkets skogar.

I statsrådsprotokollet har redogjorts för de åtgärder, som vidtagits till följd av riksdagens skrivelse den 30 maj 1931, nr 319, i anledning av

väckta motioner (I: 265 och II: 428) rörande igångsättande av skogsvårdsarbeten å kronans skogar. Riksdagen åberopade därvid jordbruksutskottets utlåtande nr 90, som var av följande lydelse.

»Motionärernas framställning är utan tvivel i flera avseenden beaktansvärd. Vikten av att statens skogskapital väl vårdas och förkovras torde numera vara allmänt insedd. Redan av denna anledning kan en intensivare skogsvård å statens skogar vara påkallad. Det av motionärerna åberopade förhållandet, att domänverkets förnyelsefond under de senare åren så avsevärt vuxit i storlek, torde i detta sammanhang icke kunna undgå uppmärksamhet. Då staten i annan ordning nödgas bevilja betydande summor för bekämpande av arbetslösheten, synes det utskottet välbetänkt, att denna fond nu nyttjas i den utsträckning, som är ekonomiskt försvarbar, varför utskottet anser, att hänvändelse härom bör göras till Kungl. Maj:t.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet, att riksdagen, i anledning av motionerna I: 265 och II: 428, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte, att domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader — under beaktande av tillgången på olika orter av ledig arbetskraft — i större utsträckning kommer till användning för därmed avsett ändamål.»

Vid anmälan för Kungl. Maj:t den 12 juni 1931 av nämnda riksdagsskrivelse beslöt Kungl. Maj:t anbefalla domänstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma *dels* med redogörelse för de åtgärder i syfte, att domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader i större utsträckning komme till användning för därmed avsett ändamål, som styrelsen ämnade vidtaga, *dels ock* med det förslag av beskaffenhet att böra underställas Kungl. Maj:t, som styrelsen funne riksdagens framställning föranleda.

Till åttlydnad härav har *domänstyrelsen* i skrivelse den 1 oktober 1931 avlämnat i huvudsak följande redogörelse.

I cirkulär den 11 och 14 juli 1931 till domänverkets förvaltande personal föreskrev styrelsen, att, under beaktande av tillgången på olika orter av ledig arbetskraft, skulle, i den mån arbetena kunde anses ekonomiskt försvarbara, i största möjliga utsträckning under 1931 å domänfondens skogar, med tillämpning av efter läget på arbetsmarknaden avpassade ackords- eller tidlöner, bedrivas sådana arbeten, för vilka kostnaderna gäldades ur förnyelsefonden. Styrelsen anmodade i samma skrivelser vederbörande skogsstatstjänstemän att, i den mån utgiftsmedel för sagda arbeten erfordrades utöver dem, vilka jämlikt för 1931 fastställt utgiftsanslag anvisats, till styrelsen för prövning ingiva *extra* utgiftsförslag, och medgav styrelsen därvid, att arbeten av ifrågavarande slag, där nyttan för skogsskötseln av dem funnes påtaglig, finge igångsättas utan hinder därav, att berörda *extra* utgiftsförslag ej hunnit bli va i vederbörlig ordning prövade.

Vid domänstyrelsens skrivelse är fogat ett sammandrag över medel, som styrelsen efter verkställd prövning av de på grund av nämnda cirkulär ingivna *extra* utgiftsförslagen för olika distrikt ur förnyelsefonden anvisat för ifrågavarande ändamål, och framgår därav, att följande belopp anvisats till

skogsodling och markvård	kronor	208,164
hägnad	»	4,220
anordnande av betesmark	»	20,994
röjning i yngre skog	»	164,866
uppkvistning	»	15,146
dikning	»	493,714

Summa kronor 907,104.

Då de medel, som styrelsen vid fastställande av utgiftsförslagen för 1931 tidigare anvisat till arbeten, för vilka kostnaderna gäldas ur förnyelsefonden, uppgått till 2,266,971 kronor, har styrelsen sålunda till dylika arbeten under 1931 anvisat tillhoppa (2,266,971 + 907,104 =) 3,174,075 kronor.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning avser att domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader skulle få användas för bestridande av kostnader jämväl för anläggning av vägar för domänverkets behov, varom förslag gjorts av domänstyrelsen och länsstyrelsen i Västerbottens län.

Departementschefen har i fråga härom anfört följande:

»Vad slutligen angår föreliggande förslag om användning av förnyelsefondens medel jämväl för bestridande av kostnader för anläggning av vägar för domänverkets behov, finner jag mig på de av domänstyrelsen och länsstyrelsen i Västerbottens län i ämnet anförda skälen böra biträda detta förslag. Dylika väganläggningar bidra uppenbarligen till att det kapital, staten äger i sina skogar, bevaras och höjes i värde, samt äro ägnade att öka den ekonomiska avkastningen av statens skogsegendom. Med hänsyn härtill synes mig all anledning föreligga för användande av förnyelsefondens medel jämväl för vägändamål. Genom dylik användning av fondens medel öppnas också möjligheter för domänverket att under tider, då verkets inkomster på grund av konjunkturläget nedgå, fortsätta med vägarbeten, vilket uppenbarligen måste vara av betydelse även ur den synpunkten, att välbehövligen arbetstillfällena därmed skapas. Önskligt är, att medel ur fonden få tagas i anspråk för nu angivna ändamål redan under 1932. Med hänsyn till att riksdagen tidigare yttrat sig i frågan om de ändamål, vartill förnyelsefondens medel må användas, synes ärendet emellertid icke böra av Kungl. Maj:t avgöras, förrän riksdagen fått tillfälle uttala sig i ämnet.»

Motionärerna framhålla, hurusom sågverks- och massaindustriens produktionsbegränsning under 1932 även komme att betyda ansevärt minskade arbetstillfällena å statens egna skogar. Staten, som endast obetydligt själv förädlade sina skogsprodukter, vore nämligen starkt beroende av virkesförsäljningen till de stora skogsbolagen och andra spekulanter. Därför borde det vara staten så mycket mera angeläget att tillhandahålla arbetstillfällena genom intensivare skogsvård å sina egna skogar. Ett me-

del härtill vore att domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader i större utsträckning komme till användning för skogsdikning och skogsodling jämte hägnad, plantskydd och plantskogsvård samt att fonden finge tagas i anspråk jämväl för anläggning av vägar för domänverkets behov. Härvid borde emellertid enligt motionärernas mening någon garanti skapas för att icke vägarbetena komme att inkräkta på de egentliga skogsvårdande uppgifter, för vilka fonden ursprungligen inrättats. Av det belopp av 5 miljoner kronor av förnyelsefonden, som motionärerna ansåge böra användas under 1932 för skogsvårdande arbeten på statens skogar, borde en femtedel bestämmas såsom den gräns, vartill kostnaderna för vägarbeten högst borde få uppgå.

Med hänsyn till de enligt utskottets mening vägande skäl, som såväl i propositionen som i motionerna anförts för att förnyelsefonden må användas jämväl för anläggning av vägar för domänverkets behov, anser sig utskottet böra tillstyrka, att riksdagen förklarar sig intet hava att erinra mot en sådan åtgärd.

Utskottet.

Vad härefter i övrigt angår de väckta motionerna vill utskottet anföra följande. Utskottet har med tillfredsställelse konstaterat, att domänstyrelsen under 1931 med anlåtande av domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader å statens skogar igångsatt skogsvårdande åtgärder i betydande omfattning, varigenom ock arbetstillfällena i icke oväsentlig utsträckning kunnat beredas. Kostnaderna för dessa åtgärder hava enligt statsrådsprotokollet uppgått till ett belopp, som med i runt tal 900,000 kronor överstiger det vid utgiftsförslagets fastställande beräknade beloppet av 2,266,971 kronor. Utskottet anser sig hava anledning utgå från, att sådana arbeten komma att i största möjliga omfattning anordnas jämväl under innevarande år med inriktning på samma gång att i görligaste mån bereda arbetstillfällena i trakter, där arbetslösheten gör sig starkast gällande. Härtill kommer den ytterligare möjlighet till åstadkommande av arbetstillfällena, som skulle öppnas genom förnyelsefondens användande jämväl för bestridande av kostnader för väganläggningar. Enligt statsrådsprotokollet hava de kostnader för väganläggningar, som domänstyrelsen ansett böra bestridas av förnyelsefondens medel, för 1932 beräknats till i runt tal 630,000 kronor. Under nu angivna förhållanden anser sig utskottet icke såsom i motionerna föreslagits böra förorda särskild framställning till Kungl. Maj:t om ianspråktagande för ifrågavarande ändamål av visst angivet belopp av förnyelsefonden. Utskottet har i detta sammanhang icke heller kunnat undgå taga i betraktande, att avsättningen till nämnda fond, vilken för 1932 av Kungl. Maj:t bestämts till 10 procent av överavverkningens värde, icke ansetts kunna beräknas till högre belopp än 500,000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

1) att riksdagen må förklara, att riksdagen intet har att erinra mot att domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader, vilken fond härefter torde böra benämnas förnyelsefonden för återväxtkostnader m. m., må användas för bestridande av kostnader jämväl för anläggningar av vägar för domänverkets behov,

2) att motionerna I: 119 och II: 205 må anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt.

Statens utlåningsfonder.

[2.] 2:o) **Statens avdikningslånefond.** Under punkt 2 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, såsom kapitalökning för statens avdikningslånefond beräkna för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

[3.] 3:o) **Fonden för fiskerinäringens befrämjande.** Under punkt 3 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att lån från fonden för fiskerinäringens befrämjande må under två år från lyftningsdagen innehavas räntefritt och utan amortering.

Statsrådsprotokollet sid. 9 och 10.

Fonden för fiskerinäringens befrämjande inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnas i kungörelsen den 7 augusti 1907 (nr 61) med däri genom kungörelserna nr 151/1916, 359/1921, 130/1928 och 298/1930 gjorda ändringar.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer för sådana båtar, fiskredskap eller för fisktransport avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre inrättningar eller för anläggande av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter eller för utförande av fiskodling. Från fonden beviljat lån må innehavas amorteringsfritt under ett år från lyftningsdagen. Efter nämnda tids utgång skall lånet återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp varje år jämte upplupen ränta. Lån från fonden åtnjutes räntefritt första året, under vilket det innehaves, varefter erlägges årlig ränta efter 3.6 procent. De, som av låneförmedlande hushållningssällskap och landsting erhållit

låneunderstöd, skola åtnjuta enahanda amorterings- och räntefrihet, och må av dem icke fordras högre ränta eller strängare amorteringsvillkor, än nyss sagts.

Genom beslut av 1921 års riksdag är högsta medgivna årsutlåningen från fonden bestämd till 1,800,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»För egen del anser jag de av Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförening under instämmande av lantbruksstyrelsen anförda skälen för viss lindring i lånevillkoren beaktansvärda. Visserligen jämkades lånevillkoren i för låntagarna förmånlig riktning så sent som 1928, men otvivelaktigt torde vara, att fiskerinäringen arbetar under så tryckta förhållanden och att fiskarbefolkningen i sitt ofta hårda och vanskliga yrke är i sådant behov av uppmuntran och stöd, att den nu ifrågasatta lättnaden synes vara synnerligen befogad. Jag förordar följaktligen sådan ändring av bestämmelserna, att lån från fonden må under två år från lyftningsdagen innehavas räntefritt och utan amortering, samt att de, som av låneförmedlande hushållningssällskap eller landsting erhålla låneunderstöd, skola åtnjuta enahanda amorterings- och räntefrihet som nu sagts. Sedan riksdagen meddelat sitt beslut i ämnet, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att i ämnet utfärda erforderliga författningsföreskrifter.»

Kungl. Maj:ts förevarande framställning, avseende en utsträckning av den räntefria tiden med ett år, anser sig utskottet böra biträda. Utskottet hemställer därför,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att lån från fonden för fiskerinäringens befrämjande må under två år från lyftningsdagen innehavas räntefritt och utan amortering.

4:o) **Egnahemslånefonden.** Under punkt 4 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

[4.]

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1933 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 20,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter; med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna;

b) såsom kapitalökning för sagda fond för budgetåret 1932/1933 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet att avgiva särskilt utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

[5.] 5:o) **Jordförmedlingsfonden.** Under punkt 5 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva,

a) att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning må under 1933 till jordanskaffningslån åt hushållningssällskap av statens egnahemsstyrelse disponeras tillhoppa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år må överstiga 1,500,000 kronor,

b) att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jordanskaffningslån, må under 1933 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt aktiebolag och föreningar.

Vid 1907 års riksdag inrättades jordförmedlingsfonden. De närmare bestämmelser, som för närvarande reglera utlåningen ur denna fond, återfinnas i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten och kungörelsen samma dag (nr 219) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten.

Jämlikt förstnämnda kungörelse må statslån från jordförmedlingsfonden utlämnas dels såsom jordanskaffningslån åt hushållningssällskap för användande, under vissa villkor, till inköp av viss fastighet, lämplig att helt eller delvis användas för bildande av egna hem huvudsakligen för jordbruksändamål, samt för bestridande av de för fastighetens exploatering i dylikt syfte förenade kostnader, dels ock såsom förlagslån åt i samma kungörelse omförmälda låneförmedlande aktiebolag och föreningar för användande såsom rörelsekapital vid inköp och exploatering av fastighet av nyss nämnd art.

Vad beträffar storleken av de belopp, som under 1932 få användas för de nyssnämnda båda lånetyperna, må erinras, att 1931 års riksdag medgav, dels att statens egnahemsstyrelse finge av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning till jordanskaffningslån disponera under 1932 tillhoppa högst så stort belopp, att vad som utestode i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år överstege 1,500,000 kronor, dels ock att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisades såsom jordanskaffningslån, finge av Kungl. Maj:t under 1932 användas för utlämnande av förlagslån åt aktiebolag och föreningar.

I skrivelse den 29 augusti 1931 har *statens egnahemsstyrelse*, då det av 1931 års riksdag sålunda lämnade medgivandet ifråga om storleken av utlåningen av jordanskaffningslån och förlagslån endast avsåge år 1932 samt intet inträffat, som icke påkallade att liknande medgivande lämnades jämväl för 1933, föreslagit, att hemställan om motsvarande medgivande måtte göras beträffande 1933.

Utskottet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att riksdagen må medgiva,

a) att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning

må under 1933 till jordanskaffningslån åt hushållningssällskap av statens egnahemsstyrelse disponeras tillhopa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år må överstiga 1,500,000 kronor,

b) att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jordanskaffningslån, må under 1933 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt aktiebolag och föreningar.

6:o) **Lånefonden för inköp av ädla avelston.** Under punkt 6 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för lånefonden för inköp av ädla avelsston anvisa för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

[6.]

Lånefonden för inköp av ädla avelsston inrättades genom beslut av 1913 års riksdag (statsverksprop., utg. f. kap. p. 30; R. skr. nr 291, p. 9). För lånerörelsen hava allmänna villkor och bestämmelser meddelats i kungörelsen den 4 juli 1913 (nr 226), vari sedermera i anslutning till riksdagens beslut ändringar vidtagits genom kungörelserna nr 68/1916, 366/1917 och 116/1920. Från fonden utlämnas lån till hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att till jordbrukare inom sällskapets område utlämna hästavelslån för inköp av ädla avelsston och inom vars område ädel hästavel bedrivs samt goda förutsättningar finnas för densamma. Hushållningssällskap, som önskar från ifrågavarande fond erhålla statslån för att därav utlämna hästavelslån, har att före den 1 januari, det år statslånet är avsett att erhållas, till stuteriöverstyrelsen ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökning. Inkomna ansökningar skola före den 15 nästföljande februari av stuteriöverstyrelsen med eget utlåtande överlämnas till Kungl. Maj:t. Hästavelslån må icke beviljas för inköp av andra avelsston än sådana, som uppköpts genom remonteringsstyrelsens försorg. Högsta utlåningen från fonden är numera bestämd till 200,000 kronor för år.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet. (Utgifter för kapitalökning, Bil. 5 sid. 13—16.)

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 288, av herrar *Jönsson* i Revinge och *Törnkvist* i Karlskrona, vari hemställts, att riksdagen beslutar följande tillägg i fråga om villkoren för låns erhållande ur »lånefonden för inköp av ädla avelsston»: — — — Lån utlämnas icke vid import från annat land.

Motion

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till motionen.

Motionärerna hava under erinran om gällande villkor och bestämmelser för erhållande av lån från ifrågavarande fond vidare framhållit, att från och med 1929 inom vissa hushållningssällskap lån från fonden utlämnats för inköp av genom enskild förmedling från Tyskland importerade ädla avelsston. Då det enligt motionärernas mening torde vara ostridigt, att den varmblodiga hästaveln i Sverige kvalitativt sett gjort betydande framsteg under tiden från lånefondens inrättande, syntes dem ingen som helst anledning föreligga att uppmuntra import av avelsdjur genom lån från statens sida. I sådant avseende borde den remontering av föllostammen vid Flyinge genom import, som ägde rum genom stuteriöverstyrelsens försorg, vara tillräcklig. I anslutning till vad sålunda anförts föreslås i motionen ett tillägg till de gällande villkoren, vari direkt utsäges att lån ej må utlämnas vid import från utlandet.

Utskottet.

Mot det av Kungl. Maj:t äskade kapitalökningsanslaget, varigenom avses att för budgetåret 1932/1933 säkerställa ett utlåningsbelopp av 100,000 kronor, har utskottet intet att erinra.

Av de ovan återgivna bestämmelserna torde framgå, att hushållningssällskap, som efter gjord framställning och sedan stuteriöverstyrelsen yttrat sig däröver av Kungl. Maj:t erhållit statslån från ifrågavarande fond för att därmed utlämna hästavelslån, icke äger bevilja sådant lån för inköp av andra avelsston än sådana, som uppköpts genom remonteringsstyrelsens försorg. På grund härav och då såsom i motionen framhållits remonteringsstyrelsen icke torde vara villig att — utan att alldeles särskilda omständigheter kunna motivera ett undantag — medverka till import av ädla avelsston, måste enligt utskottets mening det av motionärerna avsedda syftet kunna nås genom en strikt tillämpning av gällande bestämmelser för låns utlämnande. Något tillägg på sätt motionärerna påyrka till dessa bestämmelser synes utskottet därför icke påkallat. Med anledning av de i motionen påpekade fall, då vederbörande hushållningssällskap beviljat lån för inköp av på privat väg importerade avelsston, vill utskottet uttala, att utskottet förutsätter, att gällande författningsbestämmelser behörigen iakttagas och att i överensstämmelse härmed ett upprepande av vad i motionen påtalats måste anses helt utslutet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

- 1) att riksdagen må såsom kapitalökning för lånefonden för inköp av ädla avelsston anvisa för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 35,000 kronor,
- 2) att motionen II:288 må anses besvarad genom vad utskottet här ovan anført.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning erforderliga medlen torde statsutskottet framdeles avgiva förslag.

7:o) **Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrras.** Under punkt 7 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att [7.]

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1932/1933 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrras bevilja lån intill ett belopp av 190,000 kronor;

b) såsom kapitalökning för nämnda fond för budgetåret 1932/1933 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Med bifall till ett av Kungl. Maj:t vid 1931 års riksdag framlagt förslag u. f. k. bil. 5 sid. 15) beslöt riksdagen inrättande av lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrras samt bemyndigade Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i förslaget ifrågasatts utfärda erforderliga bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur fonden.

Dessa bestämmelser återfinnas i kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 217).

För budgetåret 1931/1932 är högsta utlåningsbeloppet bestämt till 200,000 kronor, och såsom kapitalökning för fonden har riksdagen för samma tid anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1932/1933 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrras bevilja lån intill ett belopp av 190,000 kronor;

b) såsom kapitalökning för nämnda fond för budgetåret 1932/1933 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de för kapitalökning erforderliga medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

8:o) **Gödselvärdslånefonden.** Under punkt 8 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning till gödselvärdslånefonden anvisa för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 100,000 kronor. [8.]

Sedan riksdagen 1918 (prop. nr 197; R. skr. nr 474 p. 10) beslutat inrättande av gödselvärdslånefonden, utfärdade Kungl. Maj:t den 11 juni 1918 kungörelse (nr 576) angående villkoren för lån från sagda fond. Ändringar häri hava vidtagits genom kungörelserna nr 186/1925, nr 241/1927 och nr 132/1931. Såsom kapitalökning till fonden har riksdagen anvisat reservationsanslag dels för ett vart av åren 1919 och 1920 till belopp av 1,000,000 kronor, dels ock för budgetåret 1931/1932 till belopp av 100,000 kronor eller sålunda tillhopa 2,100,000 kronor.

De genom kungörelsen nr 132/1931 vidtagna ändringarna i lånevillkoren

tillkommo efter en för 1931 års riksdag framlagd proposition, nr 65. Ifrågavarande ändringar inneburo, att gödselvärdslån får under två år från lyftningsdagen innehavas räntefritt och utan amortering, att amorteringstiden utsträckts från fem till tio år samt att låns maximibelopp höjts från 1,000 till 2,000 kronor. I förenämnda proposition återgavs å sidan 34 en av lantbruksstyrelsen i utlåtande den 6 december 1930 förebragt utredning angående det behov av kapitalökning till fonden, som bleve erforderlig på grund av amorteringstidens utsträckning och lånemaximums höjande. Enligt denna utredning skulle, med en antagen årsutlåning av 360,000 kronor, kapitalökningsbehovet uppgå till 100,000 kronor årligen, intill dess erfarenheten eventuellt kunde föranleda ett ändrat belopp.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»De vid 1931 års riksdag vidtagna ändringarna i lånevillkoren komma givetvis att medföra, å ena sidan, att utlåningen ur fonden kommer att taga större kapital i anspråk än tillförne samt, å andra sidan, att kapitalåterbetalningarna till fonden komma att ske i långsammare tempo än tidigare. Detta förhållande nödvändiggör, såsom framgår av lantbruksstyrelsens i fjolårets proposition i ämnet intagna utredning, viss kapitalförstärkning av fonden under en tid framåt, försåvitt ej den betydelsefulla verksamhet, som fonden är avsedd att främja, skall minskas till sin omfattning. Då ifrågavarande verksamhets uppehållande och utveckling är av mycket stor vikt, lärer den erforderliga kapitalförstärkningen till fonden, varom förmäldes i nyssnämnda proposition, böra komma till stånd. Vad angår kapitalökningsbehovet för budgetåret 1932/1933 synes det av lantbruksstyrelsen äskade beloppet, 100,000 kronor, vara lämpligt avvägt.»

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att riksdagen må såsom kapitalökning till gödselvärdslånefonden anvisa för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de för kapitalökning erforderliga medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

[9.] 9:o) **Kraftledningslånefonden.** Under punkt 9 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att lån från kraftledningslånefonden må under 1932 beviljas till ett belopp av högst 1,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 18—21.

Vid 1918 års riksdag beslöts inrättande av kraftledningslånefonden och fastställdes vissa huvudgrunder för ifrågavarande lånerörelse. Allmänna bestämmelser för lån från fonden hava meddelats av Kungl. Maj:t i kungörelsen den 13 september 1918 (nr 718), däri ändringar vidtagits genom kungörelserna nr 480/1919, nr 194/1923 och nr 366/1925. Å lån från fonden erlägges ränta efter 5 procent.

Jämlikt riksdagens beslut har det belopp, vartill lån från fonden fått för året högst beviljas, under senare år uppgått till för ett vart av åren 1928 och 1929 2,000,000 kronor, för 1930 1,500,000 kronor och för 1931 1,100,000 kronor.

Med hänsyn till å fonden förefintlig, för utlåning under 1931 disponibel kapitalbehållning erfordrades för innevarande budgetår icke någon anslagsanvisning till fonden.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts framställning, enligt vilken något anslag för kapitalökning icke skulle erfordras för budgetåret 1932/1933, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att lån från kraftledningslånefonden må under 1932 beviljas till ett belopp av högst 1,000,000 kronor.

10:o) **Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond.** Under punkt 10 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond anvisa för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

[10.]

Vid 1919 års lagtima riksdag beslöts inrättande av Norrbottens nybyggeslånefond för utlämnande av byggnadslån till innehavare av sådana kronobyggen, som upplåtits vid disposition av överloppsmarker nedanför odlingsgränsen inom Arjeplogs, Jokkmokks och Gällivare socknar av Norrbottens län, samt antogs därvid allmänna bestämmelser för lånerörelsen. Från fonden, vilken ställdes under statskontorets förvaltning, fingo medel disponeras av länsstyrelsen i Norrbottens län för utlämnande av lån till innehavare av förenämnda krononybyggen.

Till fonden har anvisats kapital genom anslag under titeln »utgifter för kapitalökning» dels å 1919 års riksstat å 100,000 kronor, dels ock å 1921 års riksstat å 200,000 kronor, vilka båda anslag å tillhopa 300,000 kronor täckts av lånemedel.

Vid 1926 års riksdag (prop. nr 11; R. skr. nr 123) beslöts en omläggning och utvidgning av lånerörelsen sålunda, att av fonden, vilken därefter skulle benämnas Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond, medel jämväl finge i mån av tillgång och efter

Kungl. Maj:ts närmare fördelning ställas till länsstyrelsernas i Västerbottens och Norrbottens län förfogande för utlämnande jämlikt vissa bestämmelser av lån till innehavare av andra lägenheter ovan odlingsgränsen inom sagda läns lappmarker, än sådana som upplåtits enligt kungörelsen den 3 juni 1915 (nr 169) angående upplåtande av odlingslägenheter m. m. ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, för förbättrande av bostadsförhållandena å sagda lägenheter.

I kungörelse den 11 juni 1926 (nr 250) förordnade Kungl. Maj:t angående allmänna villkor för lån från Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond. Enligt kungörelsen, vilken trädde i kraft den 1 juli 1926, få lån utlämnas dels för utförande av byggnadsarbeten å förenämnda nybyggen (*byggnadslån*), dels ock för utförande eller förbättrande av bostadsbyggnad å angivna lägenheter ovan odlingsgränsen (*bostadsförbättringslån*). I fråga om lånens förräntning och återbetalning gäller vad som är eller kan bliva föreskrivet beträffande från statens egnahemslånefond utlämnat egnahemslån för bostadslägenhet. Kungl. Maj:t bestämmer det belopp, en var av förenämnda länsstyrelser får disponera för ifrågavarande ändamål. Av sålunda bestämt belopp ställer statskontoret, på rekvisition av vederbörande länsstyrelse i mån av behov, erforderligt belopp till länsstyrelsens förfogande.

Enligt rapporter till statskontoret från förenämnda länsstyrelser hava från fonden i lån utbetalats under tiden från och med 1921 till och med budgetåret 1925/1926 87,200 kronor och under budgetåren 1926/1930 32,075 kronor eller tillhopa 119,275 kronor. Av sålunda disponerade kapitalmedel hava enligt sagda rapporter till fonden före den 1 juli 1930 återförts 23,731 kronor 48 öre, vadan å fonden sist nämnda dag utestodo 95,543 kronor 52 öre i kapitalfordringar. För mötande av utlåningen hava av de utav riksdagen för kapitalökning, enligt vad nyss angivits, anvisade anslagen å sammanlagt 300,000 kronor till fonden överförts tillhopa 100,000 kronor. Återstående anslagsbehållning, 200,000 kronor, blev på grund av stadgandena i kungörelsen den 14 juni 1928 (nr 209) med vissa bestämmelser angående äldre reservationsanslag med utgången av budgetåret 1929/1930 överförd till vederbörande inkomstitel för i anspråk tagna reservationer. Vid ingången av budgetåret 1930/1931 funnos å fonden alltså endast (100,000 — 95,543 kronor 52 öre =) 4,456 kronor 48 öre tillgängliga för nya låneutbetalningar.

Framställningar från vederbörande myndigheter föreligga nu om vidtagande av åtgärder för fondens förseende med nytt kapital.

Utskottet.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalökning för Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsför-

bättringslånefond anvisa för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

11:o) **Hemslöjdslånefonden.** Under punkt 11 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att amorteringstiden för hemslöjdslån må utsträckas från 10 till 15 år.

[11.]

Vid 1919 års riksdag inrättades lånefonden för mindre linberedningsanstalter. Enligt kungörelsen den 1 augusti 1919 (nr 471) angående allmänna bestämmelser för lån från nämnda fond, vari ändring vidtogs genom kungörelsen nr 18/1924, ägde kommerskollegium och lantbruksstyrelsen att gemensamt bevilja statslån till hushållningssällskap att användas för utlämnande till förening, bolag eller enskild av linberedningslån för anläggande av mindre linberedningsanstalter med inredning och utrustning. Statslån skulle, sedan det innehafts under två år från första lyftningsdagen, återbetalas under vart och ett av därpå följande 15 år med lika annuitet. Lånen skulle löpa med en räntefot av 5 procent. Hushållningssällskapen ägde i avseende å ränta och återbetalning ej betinga sig andra villkor än som stadgats angående statslånet.

Såsom kapital till fonden anvisade 1919 års riksdag ett anslag av 300,000 kronor.

Vid 1928 års riksdag (prop. nr 166; R. skr. nr 262) beslöts, att statslån från ifrågavarande fond, vilken därefter skulle benämnas hemslöjdslånefonden, finge i huvudsaklig överensstämmelse med vissa angivna grunder tilldelas hushållningssällskap för utlämnande av ej blott lån för anläggande av mindre linberedningsanstalter (*linberedningslån*) utan jämväl förlagslån, avsedda för anskaffande av för textil tillverkning avsett svenskt material, företrädesvis av lin och ull (*hemslöjdslån*). Berörda grunder innehöllo bland annat, att hemslöjdslån skulle efter två amorteringsfria år återbetalas inom 10 år. För linberedningslånen bibehölls en amorteringstid av 15 år.

I anslutning till riksdagens sistnämnda beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 30 november 1928 kungörelse (nr 452) angående allmänna bestämmelser för lån från hemslöjdslånefonden.

I skrivelse den 24 april 1931 har Gotlands läns hushållningssällskap hemställt, att amorteringstiden för hemslöjdslån måtte utsträckas från 10 till 15 år.

Över denna framställning hava kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt samt statskontoret avgivit infordrade utlåtanden.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»För egen del kan jag, efter att i ärendet hava samrått med chefen för handelsdepartementet, i allt väsentligt instämma med vad ämbetsverken anfört. Jag biträder alltså förslaget, att den tid, varunder hemslöjdslån skall amorteras, utsträcker från 10 till 15 år. Enär hemslöjdslånen under hela lånetiden löpa med en årlig ränta efter 5 procent, kommer icke statsverket att vid bifall till förslaget åsamkas någon kostnad. Däremot medför den ifrågasatta förlängningen av amorteringstiden säkerligen en välbehövlig lättnad för hemslöjdsföreningarna i deras ur såväl kulturell och kostnärilig som social synpunkt betydelsefulla verksamhet. Den av mig tillstyrkta förlängda amorteringstiden bör självfallet även tillämpas å redan utlämnade hemslöjdslån. Då de första hemslöjdslånen beviljades under 1929 och amorteringsskyldigheten ej inträder förrän från och med andra året efter lyftandet samt stadgade annuitetsbetalningar ej behöva erläggas förrän vid respektive års utgång, torde den ifrågasatta ändringen kunna genomföras för redan beviljade lån utan några svårigheter i avseende å annuitetsberäkningen.

Därest riksdagen biträder vad sålunda föreslagits, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga härav påkallad ändring i förberörda kungörelse den 30 november 1928 (nr 452) angående allmänna bestämmelser för lån från hemslöjdslånefonden.

Någon kapitalökning för fonden har av myndigheterna icke ifrågasatts.»

Utskottet. Med tillstyrkande av bifall till den av Kungl. Maj:t gjorda framställningen hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att amorteringstiden för hemslöjdslån må utsträckas från 10 till 15 år.

[12.] 12:o) **Spannmålslagerhusfonden.** Under punkt 12 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att,

1) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta ändringar i och tillägg till gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån från spannmålslagerhusfonden; samt

2) såsom kapitalökning för spannmålslagerhusfonden anvisa för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet. (Utgifter för kapitalökning, bil. 5 sid. 27—52.)

Motioner. I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 197 av friherre *Lagerfelt* och herr *Andersson, Karl Emil*, samt II: 292

av herr *Hollertz m. fl.*, vari hemställdt, att riksdagen i samband med behandlingen av den i trontalet bebådade propositionen om jämkningar i villkoren för lån från spannmålslagerhusfonden och spannmålskreditfonden måtte besluta sådan ändring uti dessa bestämmelser, att lån för torkanläggningar måtte kunna erhållas mot säkerhet i form av förlagsinteckning eller sådan inteckning som bebådas i trontalet angående inventarier samt att statskontoret måtte erhålla direktiv att såsom full säkerhet godtaga sådan inteckning.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till motionerna.

I skrivelse den 5 juni 1930, nr 376, anmälde riksdagen, med hänvisning till särskilda utskottets, av riksdagen i förevarande delar godkända utlåtande nr 2, bland annat, att riksdagen *dels*, med bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit under punkt 3 i propositionen nr 108/1930, beslutat inrättande av en fond, benämnd spannmålslagerhusfonden, från vilken fond, som skulle förvaltas av statskontoret, lån finge, i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet föreslagna grunder, i mån av tillgång utlämnas för anläggande av spannmålslagerhus eller magasin till för torkning avsedd spannmål ävensom för anskaffande av maskinella anordningar för torkning av spannmål, s. k. spannmålstorkar, *dels ock*, i anledning av vad som föreslagits under punkt 4 i nyssnämnda proposition, beslutat inrättande av en fond, benämnd spannmålskreditfonden, som skulle förvaltas av riksbanken, och varifrån lån finge, efter av utskottet angivna grunder, i mån av tillgång utlämnas till ekonomiska föreningar för bedrivande av uppköp av spannmål. Såsom kapitalökning för ifrågavarande fonder anvisade riksdagen å riksstaten för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning för spannmålslagerhusfonden ett reservationsanslag av 850.000 kronor och för spannmålskreditfonden ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Med anledning av riksdagsbeslutet utfärdades den 12 september 1930 kungörelse (nr 342) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från spannmålslagerhusfonden samt kungörelse (nr 343) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från spannmålskreditfonden. Kungörelserna trädde i kraft den 6 oktober 1930.

I kungörelsen angående lån från *spannmålslagerhusfonden* stadgas i 1 § 1 mom. bland annat, att för uppförande av uppsamlings- eller centrallagerhus för spannmål eller magasin för torkning av spannmål lån från sagda fond må kunna beviljas ekonomisk förening utan personlig ansvarhet, som med hänsyn till sin ekonomiska ställning, förutsättningarna hos sin affärsledning och förhållandena i övrigt prövas vara för drivande av lagerhusrörelse lämplig och i vars stadgar finnes bestämt:

- 1) att endast jordbrukare må vinna medlemskap i föreningen;
- 2) att medlemskap i föreningen står öppet för envar jordbrukare inom

det lokala området för föreningens verksamhet, som fullgör de skyldigheter, vilka enligt föreningens stadgar eller beslut å föreningssammanträde åligga medlem i föreningen;

3) att uppsägning av medlemskap i föreningen ej må äga rum förr än efter fem år från inträdet;

4) att medlem i föreningen är skyldig att varje år till föreningen eller genom dess förmedling låta försälja hela det till brödsäd avsedda saluöverskottet av vete och råg från av honom inom föreningens verksamhetsområde odlad jord;

5) att medlem i föreningen åligger att årligen till föreningen inbetala ett belopp, motsvarande minst tio öre per deciton av den spannmål, han under konsumtionsåret till förening eller genom dess förmedling försålt;

6) att enligt 5) till föreningen inbetalade belopp skola avsättas till reservfond, intill dess denna uppgår till en summa, motsvarande sex kronor per hektar av den jord, som inom föreningens verksamhetsområde odlas av dess medlemmar;

7) att föreningen ej må börja sin verksamhet, förrän föreningen förfogar över — förutom erforderligt kapital för anskaffande av tomt för lagerlokal samt, där så på grund av stadgande i 2 § påfordras, den andel av anläggningskostnaden för lagerlokal, som enligt nämnda paragraf skall vara av föreningens medlemmar till denna kontant inbetald — ett av medlemmarna kontant inbetalat kapital, motsvarande minst 2,500 kronor per 1,000 ton lagringsutrymme, varöver föreningen för sin verksamhet kommer att förfoga; samt

8) att, i händelse föreningen erhåller lån från spannmålslagerhusfonden, ändring av stadgarna i något av de avseenden, varom i 1)—7) förmäles, icke är giltig, med mindre Kungl. Maj:t lämnat medgivande till ändringen.

Enligt 1 § 2 mom. i samma kungörelse må för anskaffande av spannmålstorkar lån från spannmålslagerhusfonden kunna beviljas lämplig ekonomisk förening utan personlig ansvarighet, vars stadgar upptaga sådana bestämmelser, som i 1 mom. omförmälas under 1)—3) samt, i tillämpliga delar, under 8).

I kungörelsens 2 § 1 mom. första stycket stadgas, att förening, som enligt föreskrift i föreningens stadgar äger uppköpa spannmål allenast av medlemmar i föreningen och för inköpt spannmål skall erlægga betalning sålunda, att vid leveranstillfället betalas allenast viss andel av det marknadspris, som gällt vid tiden för köpets avslutande, medan slutlikvid sker vid utgången av löpande konsumtionsår och göres beroende av det genomsnittspris, som ernåtts vid föreningens samtliga försäljningar av vete och råg under konsumtionsåret, må för uppförande av lagerhus eller magasin för torkning av spannmål kunna erhålla lån till belopp, motsvarande högst 85 procent av den beräknade anläggningskostnaden, kostnad för tomt ej inräknad, under förutsättning dock att minst

15 procent av samma kostnad visas vara genom tillskott av föreningens medlemmar till föreningen kontant inbetalade.

I sistnämnda moments andra stycke föreskrives, att förening, som äger uppköpa spannmål jämväl av andra än föreningens medlemmar eller erlægga betalning för inköpt spannmål efter annan grund än i första stycket sägs, må för uppförande av lagerhus eller magasin kunna erhålla lån intill högst 60 procent av den beräknade anläggningskostnaden, kostnad för tomt ej inräknad.

2 § 2 mom. stadgar, att lån till anskaffande av spannmålstork må beviljas till belopp, som motsvarar högst 85 procent av den verkliga anskaffningskostnaden.

Såsom säkerhet för lån till uppförande av lagerhus eller magasin skall, enligt 6 § andra stycket uti ifrågavarande kungörelse, till belopp, motsvarande den beviljade lånesumman, lämnas inteckning med bästa förmånsrätt i den fastighet, varå byggnaden är avsedd att uppföras. Kan lämplig tomt för byggnaden ej under äganderätt förvärvas, skall ställas den säkerhet, Kungl. Maj:t bestämmer. För lån till anskaffande av spannmålstork skall, enligt tredje stycket i samma paragraf, lämnas den säkerhet, som statskontoret finner sig kunna godtaga.

Enligt 1 § i kungörelsen angående lån från *spannmålskreditfonden* må för underlättande av inköp av vete eller råg, som för förvaring i avvaktan å lämpligt försäljningstillfälle uppläggas i lagerhus eller annan lagerlokal, sådant lån kunna beviljas ekonomisk förening utan personlig ansvarighet, som med hänsyn till sin ekonomiska ställning, förutsättningarna hos sin affärsledning och förhållandena i övrigt prövas vara för drivande av här avsedd verksamhet lämplig, och i vars stadgar finnas intagna i allt väsentligt samma bestämmelser som de under 1 § 1)–8) i kungörelsen angående spannmålslagerhusfonden angivna.

I 3 § första stycket föreskrives, att, om lån beviljats förening, vilken enligt föreskrift i föreningens stadgar äger uppköpa spannmål allenast av medlemmar i föreningen och för inköpt spannmål skall erlægga betalning såhunda, att vid leveranstillfället betalas allenast viss andel av det marknadspris, som gällt vid tiden för köpets avslutande, medan slutlikvid sker vid utgången av löpande konsumtionsår och göres beroende av det genomsnittspris, som ernåtts vid föreningens samtliga försäljningar av vete och råg under konsumtionsåret, må ej av lånet vid någon tidpunkt utestå högre belopp än som motsvarar åtta tiondelar av det för samma tid bestämda värdet av i lagerhus eller annan lagerlokal, vilken innehaves eller står under betryggande kontroll av låntagaren, upplagd spannmål, varöver låntagaren äger förfoga.

Enligt andra stycket i 3 § skall till säkerhet för lån till förening, som äger uppköpa spannmål jämväl av andra än föreningens medlemmar eller erlægga betalning för inköpt spannmål efter annan grund än i första stycket sägs, låntagaren upplåta panträtt i spannmål till så högt

värde, att beloppet av föreningens hos riksbanken utestående lån icke vid någon tidpunkt överstiger åtta tiondelar av värdet av den spannmål, som pantförskrivits såsom säkerhet för nämnda lån.

I tredje stycket av samma paragraf stadgas, att vid bestämmandet av det värde å spannmål, som i första och andra styckena avses, skall lända till efter rättelse av riksbanken senast fastställda pris å de slag av spannmål, som låneverksamheten omfattar, samt att fastställandet av nu nämnda pris bör ske för viss period i enlighet med vid periodens början gällande marknadsnotering.

Enligt 4 § skall å utestående lån beräknas ränta efter vad fullmäktige i riksbanken bestämma.

9 § av kungörelsen innehåller i första och andra styckena vissa bestämmelser angående redogörelse och uppgifter, som det åligger låntagare att avlämna till riksbanken, samt i tredje stycket bestämmelse av innehåll, att riksbanken äger på låntagarens bekostnad låta inventera dennes lager av vete och råg samt taga del av låntagarens böcker och andra handlingar, som kunna tjäna till upplysning om hans ekonomiska ställning.

*Innebörden av
Kungl. Maj:ts
förslag.*

Kungl. Maj:ts förslag innefattar först sådan ändring av villkoren för lån från spannmålslagerhusfonden, att lån skulle få beviljas jämväl för anskaffande och iordningställande av redan befintliga lagerhus och magasin eller av härför lämpade byggnader. På Kungl. Maj:t skulle ankomma att, liksom nu är fallet beträffande lån från spannmålslagerhusfonden, pröva och avgöra varje särskild låneansökan. Varje ansökan skulle åtföljas av detaljerad ritning med beskrivning av den byggnad, sökanden önskar förvärva, värderingsinstrument samt uppgift om inköpspris ävensom uppgifter och kostnadsförslag rörande erforderliga förändringar i fråga om lokaler och utrustning. Vidare skulle enligt förslaget i kungörelsen angående lån från spannmålslagerhusfonden intagas bestämmelse därom, att bland de ändamål, för vilka lån finge utgå, jämväl inräknades anskaffande av maskinella anordningar för rensning m. m. av spannmål. Lån för dylikt ändamål skulle följa de för anskaffande av spannmålstorkar bestämda villkoren.

Vid 1930 års riksdag utgick man från att det i regel komme att bliva för ändamålet nybildade sammanslutningar, som bleve organ för ifrågasvarande lagerhusrörelse (lagerhusföreningar). Den betydelsefulla grupp inom jordbrukets andelsrörelse, som bildas av centralföreningarna, skulle på sätt särskilda utskottet vid 1930 års riksdag närmare utvecklat i regel icke kunna ifrågakomma för låns erhållande. I detta avseende innebär Kungl. Maj:ts förslag, att det i kungörelserna i ämnet skulle stadgas, att, där förhållandena ansåges så påkalla, undantag från föreskrifterna i vederbörande kungörelse rörande innehållet i den lånesökande föreningens stadgar kunde av Kungl. Maj:t medgivas. Enär skäl torde tala för

att, där så finnes skäligt, lån skulle kunna beviljas även för anskaffande av spannmålstorkar, ehuru vederbörande förenings stadgar icke vore av det innehåll, som i 1 § 2 mom. av kungörelsen angående lån från spannmålslagerhusfonden föreskrives, har det föreslagna tillägget i kungörelsen angående spannmålslagerhusfonden ansetts böra givas sådan avfattning, att det jämväl omfattade lån för nu omförmälda ändamål.

Då de ekonomiska föreningar, som — utöver för ändamålet särskilt bildade lagerhusföreningar — närmast kunde tänkas ifrågakomma till erhållande av lån från fonderna, i stor utsträckning vore organiserade som föreningar med begränsad personlig ansvarighet, föreslås vidare beträffande båda ifrågavarande kungörelser sådant tillägg, att Kungl. Maj:ts medgives dispensera också från bestämmelsen att lån endast kan beviljas förening utan personlig ansvarighet.

Enligt i nämnda båda kungörelser intagna, likalydande bestämmelser skall i stadgarna för förening, som önskar erhålla lån från någon av ifrågavarande fonder, finnas bestämt, att uppsägning av medlemskap i föreningen ej må äga rum förr än efter fem år från inträdet. Enligt Kungl. Maj:ts förslag, som icke innebär någon ändring i de nuvarande bestämmelserna, skulle till dessa fogas ett tillägg av innehåll, att föreningens styrelse, där den så finner skäligt, skall äga medgiva utträde ur föreningen, oaktat uppsägning icke skett inom föreskriven tid. Vad angår storleken av de lån, som från ifrågavarande fonder kunna erhållas, gäller enligt 2 § 1 mom. i kungörelsen angående spannmålslagerhusfonden, att förening, som enligt sina stadgar äger köpa spannmål jämväl av andra än medlemmar i föreningen eller erlägga full betalning för inköpt spannmål redan vid leveranstillfället, icke kan erhålla högre lån för uppförande av lagerhus eller magasin än intill 60 procent av den beräknade anläggningskostnaden. Förening däremot, som enligt sina stadgar äger göra uppköp allenast från medlemmar och vid leveranstillfället skall erlägga endast viss del av köpeskillingen, medan återstoden betalas vid utgången av konsumtionsåret efter i omförmälda moment närmare angiven grund, kan erhålla lån intill 85 procent av anläggningskostnaden. Anledningen till denna åtskillnad har, såsom framgår av särskilda utskottets utlåtande, varit, att en verksamhet, som idkas efter sistnämnda principer, ansetts vara förenad med mindre ekonomisk risk än en efter förstberörda riktlinjer bedriven. Då det synts ligga i de spannmålsodlande föreningsmedlemmarnas eget intresse att såsom villkor för föreningens spannmålsköp fordra, att säljaren är medlem i föreningen, borde man för övrigt vara berättigad till antagandet, att uppköp av spannmål från andra än föreningsmedlemmar, även om hinder däremot ej mötte enligt föreningens stadgar, likväl icke skulle i någon större utsträckning förekomma. I avslutning härtill föreslås sådan ändring av lånebestämmelserna, att även förening, som äger uppköpa spannmål av andra än föreningens medlemmar, kan, då skäl därtill äro och efter i varje särskilt fall av Kungl. Maj:ts

företagen prövning, erhålla lån för anskaffande av lagerhus eller magasin intill 85 procent av kostnaden härför.

Enligt de författningsbestämmelser, för vilka förut redogjorts, skall såsom säkerhet för lån till uppförande av spannmålslagerhus i regel lämnas inteckning i den fastighet, därå byggnaden är avsedd att uppföras. Det fall, att förening icke kan anskaffa för lagerhus lämplig tomt med äganderätt och sålunda ej heller kan lämna dylikt inteckningshypotek, är, såsom av det anförda framgår, beaktat i 6 § andra stycket i kungörelsen angående lån från spannmålslagerhusfonden, enligt vilket stadgande Kungl. Maj:t äger bestämma den säkerhet, mot vilken lån skall utlämnas, då lämplig tomt för byggnaden ej kan under äganderätt förvärvas. Att författningsvis närmare fastslå, hur denna säkerhet skall vara beskaffad, har departementschefen icke ansett erforderligt eller lämpligt. Departementschefen har i detta avseende yttrat, att Kungl. Maj:t torde komma att tillse, att villkoren icke bliva mer betungande än som i det särskilda fallet kräves för att bereda staten nödig trygghet.

Departementschefen har icke heller funnit erforderligt att, på sätt föreslagits, ändra eller förtydliga de likalydande bestämmelserna i 1 § 1 mom. 5) i kungörelsen angående spannmålslagerhusfonden och 1 § 5) i kungörelsen angående spannmålskreditfonden, enligt vilka bestämmelser det i stadgarna för förening, som önskar erhålla lån från någon av fonderna, skall finnas föreskrivet, att medlem i föreningen årligen skall till föreningen inbetala ett belopp, motsvarande minst 10 öre per deciton av den spannmål, han under konsumtionsåret sålt till föreningen eller genom dess förmedling. Bestämmelsernas avfattning syntes honom icke med fog kunna givas den tolkning, som uppgives hava framkommit, att berörda belopp måste av föreningsmedlemmarna kontant inbetalas till föreningen. Uppenbarligen kunde enligt departementschefens mening föreningen, därest den så funne ändamålsenligare, avdraga beloppen vid likviderandet av den inköpta spannmålen.

Lån från *spannmålskreditfonden* beviljas av riksbanken. Lånets storlek skall därvid bestämmas efter värdet å den spannmål, som finnes upplagd i låntagarens lagerhus och över vilken låntagaren äger förfoga. Huru detta värde skall beräknas angavs icke av 1930 års riksdag. Enligt 3 § tredje stycket i kungörelsen angående spannmålskreditfonden har emellertid Kungl. Maj:t förordnat, att vid bestämmandet av sagda värde skall lända till efterrättelse av riksbanken för viss period i enlighet med vid periodens början gällande marknadsnotering fastställt pris.

Enligt det i ärendet inkomna utlåtandet från fullmäktige i riksbanken hava vissa svårigheter yppat sig att verkställa värdering efter de sålunda angivna grunderna. Detta har föranlett, att Kungl. Maj:t, sedan sagda utlåtande avgivits, förordnat, att de i kungörelsen omnämnda pris, utan hinder av däri givna föreskrifter, för viss period få bestämmas till av Kungl. Maj:t för samma period närmare angivna

belopp. Då det syntes departementschefen finnas anledning antaga, att åtminstone ännu någon tid framåt det bleve förenat med svårigheter att verkställa prissättningen efter gällande marknadsnotering, torde det bliva nödvändigt att jämväl i fortsättningen medgiva undantag från nämnda föreskrifter. Härvid kunde tänkas lämpligt antingen att, såsom i nyss berörda fall skett, Kungl. Maj:t fastställer de belopp, till vilka priserna må bestämmas, eller också att Kungl. Maj:t anförtror fastställandet av sagda belopp åt någon statlig institution såsom t. ex. statens spannmålsnämnd. Departementschefen har utgått från att Kungl. Maj:t torde, utan att detta uttryckligen utsäges i kungörelsen, äga sålunda besluta undantag från föreskrifter i densamma, vilkas innehåll icke dikterats av riksdagen. Någon ändring av kungörelsen skulle därför enligt departementschefens mening icke av nu förevarande anledning erfordras. För fullständighetens skull syntes det honom emellertid lämpligt, att erinran om Kungl. Maj:ts berörda befogenhet infördes i kungörelsen. Kungl. Maj:ts förslag innefattar sålunda, att till 3 § tredje stycket av kungörelsen angående lån från spannmålskreditfonden fogas ett tillägg av innehåll, att där stadgade grunder för prisberäkning icke skola äga tillämpning, därest av Kungl. Maj:t annorlunda förordnas.

Enligt gällande låneföreskrifter bestämmas räntan å lån från spannmålskreditfonden av fullmäktige i riksbanken. Hittills har för dylika lån, jämlikt fullmäktiges beslut, debiterats ränta efter en räntesats lika med diskontot för bankens vanliga 3-månadersväxlar. Departementschefen har i fråga härom anført, att under tider med normalt ränteläge de härigenom uppkommande räntekostnaderna icke torde vara särskilt betungande för de sammanslutningar, som önska begagna sig av denna låneform. Annorlunda bleve förhållandet under tider, då diskontot såsom till exempel under hösten 1931 på grund av utomordentliga förhållanden höjdes till en nivå, vida över den normala. I dylikt högt ränteläge försvårades lantmännens möjligheter att kunna belåna sin spannmål. I anslutning härtill avser Kungl. Maj:ts förslag sådan ändring av berörda i 4 § i kungörelsen angående spannmålskreditfonden intagna stadgande, att ränta å lån från nämnda fond skall beräknas efter en fast räntesats, vilken tillsvidare torde böra bestämmas till fem procent.

Departementschefen har yttrat, att för de ifrågasatta ändringarna i och tilläggen till ifrågavarande kungörelser torde, med undantag för tillägget till 3 § i kungörelsen angående spannmålskreditfonden, fordras riksdagens samtycke. Det syntes honom emellertid lämpligt, att riksdagen bereddes tillfälle att yttra sig över förslaget i hela dess vidd. Sedan riksdagen sålunda yttrat sig i ärendet, förutsatte han det böra ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga härav föranledda ändringar i kungörelserna.

Vad slutligen angår *kapitalökningsbehovet för budgetåret 1932/1933 för berörda fonder* hava inom jordbruksdepartementet gjorda uppskattningar givit stöd för antagandet, att såväl spannmålslagerhusfonden som

spannmålskreditfonden torde behöva tillföras ytterligare kapital. Med hänsyn till den stegrade efterfrågan å lån, som under innevarande konsumtionsår tydligt gjort sig gällande, samt i betraktande av den ytterligare utlåning, som torde vara att förvänta såsom resultat av de av departementschefen tillstyrkta ändringarna i lånevillkoren, syntes departementschefen kapitalökningsbeloppet böra bestämmas beträffande spannmålslagerhusfonden till vad lantbruksstyrelsen i sådant hänseende föreslagit eller 500,000 kronor samt beträffande spannmålskreditfonden till likaledes 500,000 kronor.

Utskottet.

De i Kungl. Maj:ts förevarande framställning ifrågasatta förändringarna och tilläggen beträffande gällande allmänna villkor från spannmålslagerhusfonden och spannmålskreditfonden synas utskottet ägnade att uppmuntra till verksamhet för anläggningar för lagring och torkning av spannmål. Med de nuvarande bestämmelserna för lån från ifrågavarande fonder synes nämligen något större intresse i sådant avseende icke hava stått att vinna. Utskottet ansluter sig därför till vad departementschefen i statsrådsprotokollet förordad.

I de väckta motionerna har framförts förslag avseende att möjlighet skulle beredas till erhållande av lån från spannmålslagerhusfonden jämväl för i förhyrda lokaler inrättade torkanläggningar. Härvid torde närmast avses s. k. spannmålstorkar. Dessa mindre torkanläggningar torde otvivelaktigt vid sidan av spannmålslagerhusen hava en betydelsefull uppgift att fylla, när bärgningen på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden är förenad med stora svårigheter. Avsaknaden på nära håll av maskinella torkningsmöjligheter kan under sådana förhållanden försätta vederbörande jordbrukare i en högst ofördelaktig ställning. Sålunda blir han i åtskilliga fall hänvisad att från andra delar av landet inköpa erforderligt utsäde, vartill komma svårigheterna att överhuvudtaget erhålla en spannmål av sådan kvalitet, att den vid försäljning kan påräkna pris såsom för förstklassig vara. I sistnämnda avseende bör ock ihåggas, att ett tillgodokommande av statens stödåtgärder å spannmålsodlingens område torde förutsätta, att spannmålen utan att taga skada kan förvaras under en ganska avsevärd tid.

Med hänsyn härtill är det utan tvivel ett önskemål, att sådana anläggningar komma till stånd i den mån därav kan finnas behov. Enligt gällande villkor för lån från spannmålslagerhusfonden kunna också lån erhållas för anläggning av spannmålstorkar. Då det emellertid gällt i förhyrda lokaler inrymda torkanläggningar, har, såsom motionärerna framhållit, lån från berörda fond icke ansetts kunna utlämnas på grund av svårigheten att för sådant fall erhålla ur statens synpunkt betryggande säkerhet.

Utskottet hyser den principiella uppfattningen, att staten vid utlämnande av lån ur ifrågavarande fond liksom beträffande statens övriga låne-

fonder i varje fall bör kräva tillfredsställande säkerhet. På grund härav och då ett tillgodoseende av det i motionerna avsedda för övrigt behjärtansvärda syftet icke synes utskottet möjligt utan att uppgiva nämnda grundsats, anser sig utskottet icke kunna förorda motionerna. Utskottet vill härvid ock framhålla, att de i motionerna åsyftade numera avlämnade propositionerna angående dels ändring i vissa delar av gällande förordning om förlagsinteckning (nr 16/1883, sid. 1), dels med förslag till lag om inteckning i jordbruksinventarier icke äro av innehåll att kunna få någon betydelse i det avseende, varom i motionerna är fråga.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å de i ämnet väckta motionerna I: 197 och II: 292,

1) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta ändringar i och tillägg till gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån från spannmålslagerhusfonden; samt

2) såsom kapitalökning för spannmålslagerhusfonden anvisa för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Beträffande sättet för beredande av de till kapitalökning avsedda medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

13:o) **Spannmålskreditfonden.** Under återopande av vad utskottet anför under näst föregående punkt hemställer utskottet, [13.]

att riksdagen må

1) godkänna av departementschefen tillstyrkta ändringar i och tillägg till gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån från spannmålskreditfonden; samt

2) såsom kapitalökning för spannmålskreditfonden anvisa för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Beträffande sättet för beredande av de till kapitalökning avsedda medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

14:o) **Statens fjäderfålanefond.** Vid 1931 års riksdag (prop. nr 204; R. skr. nr 281) beslöts inrättande av statens fjäderfålanefond, och anvisades för budgetåret 1931/1932 såsom kapital till fonden ett reservationsanslag av 200,000 kronor. Den 18 juli 1931 utfärdade Kungl. Maj:t kun-

[14.]

görelse (nr 309) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från fonden. Enligt dessa kan ekonomisk förening, som har till ändamål att främja avsättning av ägg, på vissa villkor erhålla lån för a) anläggande, inrättande eller inköp av äggpackerier och för lagring eller konservering av ägg avsedda lokaler med tillhörande inredning och utrustning, b) ombyggnad av packerier och lokaler av omförmält slag eller c) vidtagande i dylika packerier och lokaler av tekniska förbättringar med avseende å inredning eller utrustning.

Efter redogörelse för en av lantbruksstyrelsen gjord framställning om anvisande av 100,000 kronor såsom kapitalökning till ifrågavarande fond för budgetåret 1932/1933 har departementschefen vidare anfört, att även han ansåge det vara av vikt, att förevarande lånerörelse kunde bedrivas i erforderlig omfattning. Då emellertid enligt vad departementschefen inhämtat hittills icke sökts eller utlämnas något lån från förevarande fond och varje erfarenhet sålunda ännu saknades rörande utlåningsbehovet, vore han icke beredd att nu förorda anvisande av nytt kapital till fonden. I enlighet härmed har något kapitalökningsanslag ej äskats, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

omförmäla.

- [15.] 15:o) **Kalkbrukslånefonden.** Under punkt 15 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, såsom kapital för kalkbrukslånefonden beräkna för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen anmäla.

- 16.] 16:o) **Åtgärder för lindrande av jordbrukets kreditsvårigheter.** Under denna punkt har departementschefen anmält, att till Kungl. Maj:t inkommit vissa framställningar, bland annat från jordbruksutredningen, avseende hjälpåtgärder av olika slag åt jordbruket och dess utövare, men att han bland annat på grund av att spørgsmålet tarvade ytterligare utredning för det dåvarande icke vore i tillfälle att framställa närmare förslag. Detta har utskottet härigenom velat för riksdagen

omförmäla.

Stockholm den 19 april 1932.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl E. Eriksson, Fritiof Gustafson*, friherre *Lagerfelt, Dalberg, August W. Johansson, Henriksson* och *Karl A. Johanson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Carlström, Bengtsson* i Kullen, *Månsson* i Erlandsro, *Björk* i Tryde, *Andersson* i Löbbo och *Pehrsson* i Bramstorp.